

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо захисту
легального ринку ветеринарних лікарських засобів від фальсифікатів»
(реєстр. № 15413 від 15.07.2026)*

***Анотація.** В інформаційній довідці досліджуються підстави кримінальної відповідальності за фальсифікацію ветеринарних лікарських засобів і діючих речовин та їх контрабанду у контексті проекту Закону України реєстр. № 15413 від 15.07.2026. Розглядається відповідність законопроекту вимогам Конституції України, основоположним засадам правотворчої діяльності, нормам чинного кримінального законодавства та законодавства у сфері захисту тварин.*

***Ключові слова:** кримінальна відповідальність, ветеринарні лікарські засоби, діючі речовини, ветеринарний лікар, контрабанда, фальсифікація.*

Вступ

В умовах збройної агресії російської федерації ветеринарні лікарські засоби набувають значення не лише як продукція ветеринарного призначення, а й елемент забезпечення продовольчої, біологічної та економічної безпеки держави. Незаконне переміщення через митний кордон України або введення в обіг фальсифікованих ветеринарних лікарських засобів у період воєнного стану створюють додаткові ризики порушення заходів біобезпеки та втрати контролю за епізоотичною ситуацією й актуалізують питання удосконалення підстав кримінально-правової охорони здоров'я населення.

Законопроект № 15413 від 15.07.2026 (далі – *законопроект*) розроблено з метою «створення комплексного та дієвого кримінально-правового механізму захисту ринку ветеринарних лікарських засобів від фальсифікації»¹.

Законопроектом пропонується внести зміни до Кримінального кодексу України (далі – *КК України*) щодо визнання ветеринарних лікарських засобів предметом фальсифікації або обігу фальсифікованих лікарських засобів (стаття 321-1 КК України) та контрабанди (стаття 305 КК України).

Основна частина

Визнаючи необхідність уточнення підстав відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та проти здоров'я населення, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Закони, якими встановлюється відповідальність за протиправні діяння, – це комплексні нормативно-правові акти, норми яких мають бути універсальними. Їх завданнями є охорона в сукупності всіх прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого правопорядку, зміцнення

¹ Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо захисту легального ринку ветеринарних лікарських засобів від фальсифікатів» (реєстр. № 15413 від 15.07.2026). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/70343>

законності, запобігання правопорушенням тощо, а не вирішення проблем окремих правовідносин. Правова система України не належить до систем прецедентного права, а зміна норм кримінального закону щодо розширення сфери його дії чи посилення відповідальності має здійснюватися за принципом крайньої необхідності (коли без цього дійсно не можна обійтися) й обґрунтованості (на основі аналізу статистичних даних поширення правопорушення, кримінологічної характеристики злочинності певного виду, аналізу ефективності покарань тощо).

Наведені в пояснювальній записці твердження – «нинішній фрагментарний підхід, за якого існує кримінальна відповідальність лише за фальсифікацію лікарських засобів та відсутня аналогічна кримінальна відповідальність за фальсифікацію ветеринарних лікарських засобів та діючих речовин, – є за визначенням неефективним. Через недосконалість положень КК України держава тривалий час толерує можливість безкарного поширення фальсифікованих ветеринарних лікарських засобів та діючих речовин»² – не можуть вважатися достатнім обґрунтуванням доцільності пропонованих законодавчих новел.

Чинне законодавство України вже містить визначення фальсифікованого ветеринарного лікарського засобу, передбачає державний контроль, заборону обігу, вилучення з ринку та значні адміністративно-господарські штрафи за його реалізацію й обіг. Так, відповідно до пункту 153 частини першої статті 1 Закону України «Про ветеринарну медицину та благополуччя тварин» від 4 лютого 2021 року № 1206-IX «фальсифікований ветеринарний лікарський засіб – будь-який ветеринарний лікарський засіб з неправдивим представленням будь чого, що стосується: а) його ідентичності, зокрема його пакування та/або маркування, його назви та/або його складу, включаючи будь-які складові речовини, у тому числі допоміжні речовини, та силу дії таких речовин; б) його походження, зокрема даних про його виробника, країну виробництва, країну походження або власника реєстраційного посвідчення; в) його історії обігу, у тому числі даних та/або документів про використані канали дистрибуції».

Законом України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я тварин та благополуччя тварин» від 18 травня 2017 року № 2042-VIII визначено підстави відповідальності за: реалізацію та/або обіг фальсифікованого ветеринарного лікарського засобу, фальсифікованої діючої речовини або незареєстрованого ветеринарного лікарського засобу, якщо обов'язковість його державної реєстрації встановлена законом, – тягне за собою накладення штрафу на юридичних осіб у розмірі ста двадцяти мінімальних заробітних плат, на фізичних осіб-підприємців – у розмірі сімдесяти мінімальних заробітних плат (пункт 17 частини першої статті 65); невиконання вимог щодо безпечності, якості та ефективності ветеринарного лікарського засобу, встановлених під час його державної реєстрації, – тягне за собою накладення штрафу на юридичних осіб у розмірі двадцяти п'яти мінімальних заробітних плат, на фізичних осіб-підприємців – у розмірі дванадцяти мінімальних заробітних плат (пункт 18

² Там само.

частини першої статті 65); надання недостовірної інформації під час державної реєстрації ветеринарного лікарського засобу, якщо це створює загрозу для життя та/або здоров'я людини та/або тварин, – тягне за собою накладення штрафу на юридичних осіб у розмірі п'ятдесяти мінімальних заробітних плат, на фізичних осіб-підприємців – у розмірі тридцяти мінімальних заробітних плат (пункт 19 частини першої статті 65).

Відповідно до пункту 2 примітки до статті 305 КК України (у редакції законопроекту) великі та особливо великі розміри фальсифікованих ветеринарних лікарських засобів та їх діючих речовин визначатимуться центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері ветеринарної медицини, тоді як для лікарських засобів, призначених для застосування людям, такі критерії визначає центральний орган виконавчої влади у сфері охорони здоров'я.

Такий підхід не узгоджується із принципом системності кримінального законодавства, оскільки запровадження двох різних суб'єктів нормотворення для визначення однакових за своєю кримінально-правовою природою кваліфікуючих ознак може призвести до встановлення різних методик та критеріїв визначення великих і особливо великих розмірів, що негативно впливатиме на єдність правозастосовної практики, ускладнить кваліфікацію кримінальних правопорушень та може створити ризики порушення принципу юридичної визначеності як складової принципу верховенства права. Фактично передбачається існування двох різних підзаконних актів, якими визначатимуться кваліфікуючі ознаки одного й того самого складу кримінального правопорушення (великий та особливо великий розмір контрабанди).

Частина четверта статті 321-1 КК України потребує уточнення щодо умов звільнення від кримінальної відповідальності. Законопроектом пропонується поширити дію цієї статті на фальсифіковані ветеринарні лікарські засоби та фальсифіковані діючі речовини, однак умова звільнення особи від кримінальної відповідальності за такі дії залишається незмінною і пов'язується виключно з тим, що відповідні дії «не створили загрози для життя та здоров'я людей».

Використання фальсифікованих ветеринарних лікарських засобів здатне призвести до масових захворювань або загибелі тварин, виникнення чи поширення інфекційних хвороб тварин, погіршення епізоотичної ситуації, появи залишків незареєстрованих або небезпечних речовин у продукції тваринного походження, формування антимікробної резистентності, а також заподіяння значної економічної шкоди суб'єктам господарювання та державі. У низці випадків такі наслідки можуть становити загрозу здоров'ю населення не безпосередньо, а через харчовий ланцюг або внаслідок поширення зоонозних захворювань.

За таких обставин запропонована умова звільнення від кримінальної відповідальності не повною мірою узгоджується з предметом кримінально-правової охорони, який пропонується розширити законопроектом. Збереження критерію, що враховує виключно загрозу життю та здоров'ю людей, фактично залишає поза увагою інші охоронювані законом суспільні відносини, на захист яких спрямовані запропоновані зміни.

Назва законопроекту дисонує із його змістом, положення якого стосуються удосконалення підстав відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та проти здоров'я населення (зміни до статей 305, 321-1 КК України), а не «захисту легального ринку ветеринарних лікарських засобів».

Пункт 2 розділу II законопроекту потребує конкретизації в частині доручення Кабінету Міністрів України щодо переліку нормативно-правових актів, що потребуватимуть змін (відповідно до вимог частини 8 статті 90 Регламенту Верховної Ради України).

Висновки

Удосконалення підстав кримінальної відповідальності за фальсифікацію ветеринарних лікарських засобів і діючих речовин та їх контрабанду потребує додаткового обґрунтування та уніфікації механізму визначення великих і особливо великих розмірів предмета кримінального правопорушення, передбаченого статтею 305 КК України.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*